

AVOCATUL POPORULUI

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante - MNP

Aprob,
Avocatul Poporului

Renate Weber

Raport

privind vizita desfășurată la Penitenciarul Focșani, județul Vrancea

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare**
- 2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare**
- 3. Recomandări**

Bacău – 2024

1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNP poate vizita, anunțat sau inopinat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 4, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea împuternicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, în data de 23.10.2024, a fost efectuată o vizită la Penitenciarul Focșani, județul Vrancea, având ca obiective consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din: doamna _____ domnul _____, consilieri ai Centrului Zonal Bacău al instituției Avocatul Poporului, domnul _____ - consilier al Centrului Zonal Alba al instituției Avocatul Poporului, precum și doamna _____ - reprezentant al organizației neguvernamentale Asociația "TREBUIE" Bacău.

1. Constatările rezultate din vizita efectuată.

Penitenciarul Focșani face parte din instituțiile publice de apărare, ordine publică și siguranță națională ale statului, are personalitate juridică, este organizat și funcționează în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP), în baza dispozițiilor legale prevăzute de: Hotărârea Guvernului nr. 756/2016 pentru organizarea, funcționarea și atribuțiile Administrației Naționale a Penitenciarelor și pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 652/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției, cu modificările și completările ulterioare; Legea nr. 254 din 19 iulie 2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal; Ordinul ministrului justiției nr. 2724/C/2018 din 10 iulie 2018 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a penitenciarelor; OMJ 4800/2018 pentru aprobarea regulamentului privind siguranța locurilor de deținere din subordinea A.N.P.; Legea nr.145/2019 privind statutul polițiștilor de penitenciare; HOTĂRÂRE nr. 430 din 27 mai 2020 privind aprobarea Strategiei naționale de reintegrare socială a persoanelor private de libertate 2020-2024, precum și alte acte normative, aplicabile în materie.

La data efectuării vizitei, în Penitenciarul Focșani erau custodiate 401 persoane private de libertate, la o capacitate de 268 locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 149% din capacitatea legală. La data efectuării vizitei erau custodiate persoane private de libertate de sex masculin clasificate în regimurile de executare a pedepselor închis și

deschis. Penitenciarul nu custodia femei sau minori, aceștia fiind prezenți în penitenciar doar în tranzit, administrația unității stabilind două camere de cazare pentru astfel de situații.

Repartizarea în camere se făcea cu respectarea criteriilor de separație legale, iar, în funcție de secția și regimul de executare, persoanele private de libertate erau distribuite astfel:

Secția E1 și E2 (arestați preventiv, observare-carantinare, medical, minori, tineri și tranzit) cu o capacitate legală de 69 locuri, 114 paturi instalate, 88 deținuți, gradul de ocupare/aglomerare fiind de 129,4%. **Secția E3** (regim închis) cu o capacitate legală de 71 locuri, 112 paturi instalate, 107 deținuți, gradul de ocupare/aglomerare fiind de 150,7%. **Secția E4** (regim închis) cu o capacitate legală de 70 locuri, 121 paturi instalate, 115 deținuți, gradul de ocupare/aglomerare fiind de 164,3%. **Secția E5** (regim deschis) cu o capacitate legală de 58 locuri, 101 paturi instalate, 91 deținuți, gradul de ocupare/aglomerare fiind de 156,9%.

Din datele de mai sus, a reieșit că **supraaglomerarea era principala problemă existentă în Penitenciarul Focșani, ceea ce determina condiții de cazare improprie, imposibilitatea asigurării igienei și asistenței medicale corespunzătoare etc.**

Cu privire la acest aspect precizăm că, potrivit Normelor Comitetului pentru Prevenirea Torturii (CPT), „**toate serviciile și activitățile dintr-o închisoare vor fi afectate în mod negativ dacă este necesar să se adăpostească mai mulți deținuți decât numărul pentru care a fost creată; calitatea vieții va fi coborâtă în totalitate, în mod semnificativ. Mai mult decât atât, nivelul de supraaglomerare într-o închisoare sau într-o anumită parte a ei, poate fi astfel încât, prin el însuși, să fie inuman și degradant din punct de vedere fizic. Supraaglomerarea din celule, ca singur element, poate duce la concluzia că a fost încălcat art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.**”

Periodic, conducerea Penitenciarului Focșani se adresa Administrației Naționale a Penitenciarelor cu propunerea de transfer a unor deținuți, pentru evitarea supraaglomerării.

Având în vedere cele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru gestionarea supraaglomerării din cadrul Penitenciarului Focșani, în condițiile în care la momentul vizitei supraaglomerarea era evidentă în majoritatea secțiilor de deținere (164% în Secția E4 și 156 % în Secția E5), astfel încât să fie evitate eventualele probleme grave care ar putea fi generate în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării.

Conducerea penitenciarului era asigurată de către un director și trei directori adjuncți (director adjunct siguranța deținerii și regim penitenciar, director adjunct reintegrare socială și director adjunct economico-administrativ).

Statul de funcții al Penitenciarului Focșani cuprindea un număr de 305 posturi, fiind ocupate 264, iar **41 de posturi erau vacante (14 posturi vacante de ofițeri și 27 de posturi vacante de agenți).** Cea mai mare lipsă de personal se înregistra la sectorul operativ (siguranța deținerii și regim penitenciar – 23 posturi), la domeniul medical (3 posturi medic), precum și la sectorul reintegrare socială (5 posturi). Conform informațiilor furnizate de către personalul unității, la data efectuării vizitei, pentru un număr de 17 posturi fuseseră organizate concursuri pentru ocuparea lor. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru scoaterea la concurs a tuturor celor 41 posuri vacante, necesare desfășurării activităților din Penitenciarul Focșani.

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din Penitenciarul Focșani, acestea au fost apreciate de conducerea Penitenciarului ca fiind suficiente.

Pentru menținerea într-o stare corespunzătoare a spațiilor, au fost alocate anual fonduri pentru efectuarea reparațiilor curente a clădirilor și instalațiilor aferente, pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție, a condițiilor de muncă pentru personalul unității, precum și alte tipuri de reparații.

În perioada 2023-2024, până la data efectuării vizitei, au fost efectuate următoarele categorii de reparații curente pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție, la majoritatea camerelor de deținere: igienizare camere și grup sanitar, reparații tencuieli interioare, zugrăveli, finisaje cu glet, hidroizolații, înlocuire geamuri pe tâmplărie metalică, înlocuire obiecte și instalații sanitare, întreținere instalații electrice. La curțile de plimbare au fost înlocuite unele obiecte și instalații sanitare, iar la data vizitei se află în reparație acoperișul curții de plimbare F4, întrucât existau infiltrații de apă iar șarpanta acestuia nu prezenta siguranță. De asemenea, la blocul alimentar au fost realizate reparații tencuieli interioare, zugrăveli lavabile interioare, vopsitorii tâmplărie metalică cu vopsea și grund, înlocuire plăci ceramice, reparații grilaje și porți metalice, înlocuit și montat obiecte și instalații sanitare/marmite, cameră tranșare.

Totodată, pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție au fost achiziționate bunuri materiale, după cum urmează: cearșaf pat, saltea ignifugă, pernă ignifugă, fețe de pernă, pătură, veselă și echipament de protecție și de lucru pentru deținuți.

În ceea ce privește situația disciplinară în rândul persoanelor private de libertate, în perioada martie 2023 până la data efectuării vizitei, fuseseră întocmite 552 rapoarte de incident, iar 61 de dosare disciplinare fuseseră primite de la alte penitenciare. În comisia de disciplină au fost analizate 536 rapoarte de incident, fiind aplicate 42 hotărâri de sancționare, astfel: avertisment - 43; suspendarea dreptului de a participa la activități culturale, artistice și sportive - 51; suspendarea dreptului de a presta o muncă - 32; suspendarea dreptului de a primi și cumpăra bunuri - 198; suspendarea dreptului de a primi vizite - 65; izolare - 23.

Din totalul de 412 sancțiuni aplicate de către comisia de disciplină, 278 de sancțiuni au fost contestate, 17 plângeri au fost admise de către judecătorul de supraveghere, 37 de sancțiuni au fost modificate prin căile de atac, iar 18 sancțiuni au fost anulate în căile de atac.

Abaterile disciplinare cele mai frecvente au fost: lovire deținut, atitudine necuviincioasă, sustragerea sau distrugerea unor bunuri și valori de la locul de muncă ori aparținând penitenciarului, deținerea de obiecte interzise, tulburarea orarului zilnic sau a liniștii, inclusiv după ora stingerii până la deșteptare.

Din verificările efectuate de echipa de vizită în Registrul de înregistrări a rapoartelor de incident, dosarele de incident și din informațiile furnizate de personalul unității, s-a constatat că în Penitenciarul Focșani era respectată procedura constatării abaterilor disciplinare. Astfel, incidentele de pe secțiile de deținere erau raportate de către personalul de pază șefilor de secție, care declanșau procedura disciplinară prin înaintarea raportului de incident comisiei de disciplină; se efectuau cercetările prealabile privind fapta, se aduceau la cunoștință motivele declanșării procedurii disciplinare persoanei condamnate. În termen de 24 de ore de la înregistrare, rapoartele de incident erau înaintate comisiei de disciplină, care stabilea un termen pentru întrunirea comisiei și efectuarea cercetării disciplinare. Comisia de disciplină informa persoana cu privire la acuzațiile

care i se aduceau, analiza documentele de la dosar, audia persoana condamnată, după care se pronunța cu privire la faptă. Hotărârea comisiei de disciplină se comunica persoanei condamnate de îndată, sub semnătură, cu menționarea căii de atac existente și a termenului de exercitare a acesteia. Procedura sancționării era supusă controlului instanțelor judecătorești.

Referitor la dosarele disciplinare, acestea cuprindeau: Rapoartele de incident, care includeau rubrici referitoare la descrierea faptei, aducerea la cunoștința persoanei private de libertate a raportului de incident, sub semnătură; Declarații ale martorilor; Referatele rezumative de cercetare a incidentului disciplinar; Hotărârile comisiei de disciplină cu rubrici privind: descrierea abaterii disciplinare săvârșite și informații privind luarea la cunoștință a raportului de incident, audierea în fața comisiei, încadrarea abaterii și sancțiunea disciplinară, semnătura de înmânare a exemplarului Hotărârii, rubrica de informare referitoare la posibilitatea formulării plângerii la judecătorul de supraveghere, soluția judecătorului de supraveghere, semnătura de luare la cunoștință și mențiunea sub semnătură dacă deținutul face sau nu contestație împotriva încheierii judecătorului; hotărârea judecătorului de supraveghere a privării de libertate sau hotărârea instanței de judecată cu privire la contestația depusă de deținut.

Din discuțiile purtate cu deținuții a reieșit că aceștia își exercitau dreptul de a contesta sancțiunile disciplinare primite, atât la judecătorul de supraveghere, cât și la instanța de judecată.

Referitor la condițiile de cazare, membrii echipei de vizitare au reținut că toate clădirile în care își desfășura activitatea Penitenciarul Focșani erau vechi, construite în anul 1974 și preluate în administrare în anul 1982.

Penitenciarul Focșani era organizat în sistem pavilionar, cu 5 secții de deținere funcționale, alte 2 secții aflându-se în proces de construcție, una cu o capacitate de 50 locuri regim deschis, stadiul de execuție fiind de aproximativ 70%, și alta prin transformarea unui atelier de producție în spații de deținere de 68 locuri regim semideschis, stadiul de execuție fiind de aproximativ 60%. Conform contractelor pentru aceste obiective de investiții, termenul de finalizare a lucrărilor era 15.02.2024. Aceste obiective erau cuprinse în Calendarul de măsuri pentru soluționarea supraaglomerării carcerale și a condițiilor de detenție, în executarea hotărârii-pilot Rezmiveș și alții împotriva României.

De asemenea, Penitenciarul Focșani derulează în paralel încă un obiectiv de investiții cu denumirea "Construcție tip – Pavilion detenție 100 locuri regim deschis" cu o valoare a contractului de 5.920.250 lei, reprezentând proiectare tehnică + execuție lucrări. Serviciile de proiectare au fost finalizate, la data vizitei aflându-se în etapa de obținere a autorizației de construire, urmând ca după obținerea acesteia să se emită ordinul de începere a lucrărilor. Conform proiectului, durata de execuție a lucrărilor pentru acest obiectiv de investiții era de 6 luni de la emiterea ordinului de începere a lucrărilor. **Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru asigurarea finanțării necesare finalizării demersurilor pentru realizarea de intervenții la imobile de natura investițiilor, pentru obținerea unor noi locuri de cazare prin construirea sau schimbarea destinației unor imobile.**

Baza materială a Penitenciarului Focșani mai cuprindea clădiri administrative, cameră de vizite, cameră pentru vizite intime, săli de clasă, cabinete medicale, cabinete psihologice (inclusiv

pentru personalul Penitenciarului Focșani), infirmerie, bloc alimentar, spălătorie, terenuri de sport, curți de plimbare.

Penitenciarul era racordat la sistemul centralizat de distribuție a apei și la canalizare. Apa rece era furnizată în permanență, unitatea fiind alimentată de la rețeaua publică și prin două foraje proprii de mare adâncime, iar apa caldă era furnizată trei ore/zi, două zile pe săptămână, conform unui program afișat și adus la cunoștința persoanelor private de libertate. Energia electrică era distribuită din sistemul centralizat, iar noaptea funcționa doar iluminatul de veghe. Căldura pe timp de iarnă și apa caldă erau asigurate de o centrală termică proprie.

Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și deratizarea se făceau, periodic sau la cerere, de către firme cu care erau încheiate contracte de prestări servicii, sau în regim propriu. Substanțele cu care se efectuau dezinsecția și deratizarea erau autorizate de Ministerul Sănătății. Conform informațiilor furnizate de către personalul penitenciarului, s-au efectuat acțiuni de dezinsecție și deratizare, în conformitate cu prevederile O.M.S. nr. 119/2014, în toate spațiile unde deținuții au desfășurat activități (dezinsecția-trimestrial, deratizare-semestrial), **prezența insectelor în camere fiind direct legată de supraaglomerare, de starea de igienă individuală și/sau colectivă pe care deținuții o păstrează în camerele de deținere.** Conform documentelor prezentate, ultima dezinsecție la nivelul unității avusese loc la data de 02.10.2024, când a fost utilizat insecticidul Ghilotina Cytrol. **Cu toate acestea, majoritatea persoanelor private de libertate din toate secțiile de deținere s-a plâns cu privire la prezența insectelor dăunătoare.** Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se continue acțiunile de dezinsecție, dezinsecție și deratizare, ori de câte ori este nevoie, precum și activitățile de consiliere a persoanelor private de libertate cu privire la obligația conținută la art. 81, litera d) din Legea nr. 254/2013, care prevede că deținuții au obligația "să respecte regulile de igienă individuală și colectivă în camera de deținere și în alte spații comune." De asemenea, membrii echipei de vizitare consideră că prezența ploșnițelor necesită un răspuns rapid din partea conducerii penitenciarului, în sensul de a lua măsuri suplimentare pentru eliminarea acestora: efectuarea dezinsecției la intervale mai scurte, cu diferite substanțe autorizate, schimbarea saltelelor, înlocuirea obiectelor de mobilier infestate etc.

Au fost vizitate camere din toate secțiile interioare de deținere. Membrii echipei de vizitare au putut observa **supraaglomerarea din majoritatea camerelor de detenție.**

Astfel, în secțiile 1 și 2 erau 88 de deținuți, **în camere cu suprafața de aproximativ 20 de mp, fiind instalate 8-10 paturi și cazate 6-8 persoane private de libertate.**

În secția 3 (regim închis), cu un efectiv de 107 deținuți, **în camere cu suprafața de aproximativ 30 de mp erau instalate 8-10 paturi, fiind cazate 7-10 persoane private de libertate. De asemenea, într-o cameră în suprafață de aproximativ 60 mp erau instalate 24 de paturi, din care erau ocupate 23. Membrii echipei de vizitare au reținut aglomerația din camere, și faptul că ferestrele nu asigurau lumina naturală și aerisirea camerelor în condiții optime, iar becurile montate în camerele de deținere nu asigurau un iluminat artificial corespunzător.**

În secția 4 (regim închis), cu un efectiv de 115 deținuți, **în camere cu suprafața de aproximativ 45 de mp erau instalate 18-20 de paturi, fiind cazate 18-20 persoane private de libertate. De asemenea, într-o cameră în suprafață de aproximativ 60 mp erau instalate 26**

de paturi, din care erau ocupate 22. Camerele erau întunecoase, motivat de faptul că ferestrele erau înguste și nu puteau asigura lumina naturală.

De asemenea, în secția 5 (regim deschis), cu un efectiv de 91 deținuți, în camere cu suprafața de aproximativ 45 de mp erau instalate 9-20 de paturi, fiind cazate 7-20 persoane private de libertate. Majoritatea persoanelor private de libertate a susținut că sunt nemulțumite de condițiile de cazare și de prezența ploșnițelor.

Membrii echipei de vizitare au reținut că în majoritatea băilor era mizerie, miros neplăcut și condens, iar instalațiile sanitare erau insuficiente pentru numărul mare de persoane private de libertate. De asemenea cazarmamentul și saltelele erau deteriorate, nu exista mobilier suficient (în afară de paturi și câteva băncuțe), deținuții fiind obligați să mănânce în pat. Persoanele private de libertate s-au plâns de prezența ploșnițelor și de condițiile de cazare necorespunzătoare.

Având în vedere cele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru îmbunătățirea condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu paturi și saltele noi, cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale, precum și asigurarea iluminatului necesar și continuarea acțiunilor de igienizare a camerelor de deținere și băilor, prin efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare și verificarea eficienței substanțelor folosite.

Referitor la asigurarea alimentației persoanelor private de libertate, Penitenciarul Focșani avea autorizație emisă de Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Vrancea pentru blocul alimentar, amenajat și dotat în mod corespunzător.

Hrana era asigurată prin preparare în bucătăria proprie a penitenciarului de către persoanele private de libertate selectate la muncă în acest sector, sub îndrumarea unui bucătar și monitorizați de un agent supraveghetor. Blocul alimentar era spațios cu o stare bună de igienă și curățenie. Bucătăria era formată din 3 spații, cu destinații diferite (o cameră pentru pregătirea mâncării – dotată cu 9 marmite, una pentru depozitare și una pentru spălare. Distribuirea și servirea mesei se realiza în prezența supraveghetorului aflat în serviciu, în condiții de igienă, astfel încât, distribuirea hranei pe secțiile de deținere se realiza cu ajutorul cărucioarelor de transport, iar hrana preparată este transvazată de către deținutul selecționat la deservire, din recipientele de inox, care erau separate pentru fiecare normă de hrană (respectiv regim alimentar) în parte, în vesela fiecărei persoane private de libertate, cu ajutorul polonicelor de inox. Conform informațiilor primite de la personalul unității, carnea de porc și legumele utilizate la prepararea hranei persoanelor private de libertate erau obținute din producția proprie, în cadrul gospodăriei agrozootehnice.

În discuțiile cu persoanele private de libertate, majoritatea dintre aceștia au afirmat că hrana era proaspătă, suficientă și din punct de vedere organoleptic era satisfăcătoare. Meniul era întocmit până la sfârșitul lunii pe o perioadă de 11 zile, în ziua vizitei fiind următorul: la norma 15 (persoane tinere, arestați preventiv): dimineața – pâine, ceai, biscuiți, margarină, marmeladă, salam, griș cu lapte; la prânz – ciorbă de fasole, mâncărică de cartofi cu carne; seara – ouă fierte, telemea; la norma 17 (staționare): dimineața – pâine, ceai, biscuiți, margarină, marmeladă, salam; la prânz – ciorbă de fasole, mâncărică de cartofi cu carne; seara – ouă fierte, telemea; la norma 17 (musulmani): dimineața – pâine, ceai, biscuiți, margarină, marmeladă, telemea; la prânz – ciorbă de fasole, mâncărică de cartofi cu carne; seara – ouă fierte, telemea; la norma 18 (persoane care au

primit recomandare medicală pentru diferite regimuri alimentare): dimineața – pâine, ceai, biscuiți, margarină, marmeladă, salam; la prânz – ciorbă de legume, pilaf de orez cu carne; seara – mâncare de fasole verde cu carne; la norma 18 (hepatic + alte religii): dimineața – pâine, ceai, biscuiți, margarină, marmeladă, telemea; la prânz – ciorbă de legume, pilaf de orez cu carne; seara – mâncare de fasole verde cu carne; la norma 18 (diabet): dimineața – pâine, ceai, margarină, brânză, măr; gustare ora 10 lapte cu pâine; la prânz – ciorbă de legume, cartofi natur cu carne; gustare ora 18: măr, pâine; seara – budincă cu brânză, mâncare de fasole verde; gustare ora 21: lapte cu pâine.

Pentru asigurarea controlului calității hranei preparate, se recoltau probe de mâncare, care se păstrau timp de 48 de ore într-un frigider anume destinat. Termometrul indica 9° și nu era completat graficul de temperatură la zi pentru acesta din 17.11.2024. **Membrii echipei de vizitare consideră necesar să se ia măsuri pentru remedierea deficiențelor (termometru defect, sau temperatură frigidă crescută și completarea la zi a graficului de temperatură), conform prevederilor legale.**

Echipa de vizitare a analizat hrana destinată servirii la prânz în ziua respectivă și a constatat că aceasta era corespunzătoare din punct de vedere fizic și organoleptic.

Referitor la acordarea asistenței medicale, aceasta se asigura în incinta Penitenciarului Focșani unde exista un cabinet de medicină generală/ de familie, o sală de tratamente, un cabinet stomatologic, amenajate și dotate conform prevederilor Ordinului nr. 152/2003 emis de Ministerul Sănătății și Familiei pentru aprobarea Normelor metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea cabinetelor medicale – Anexa 2 (dotarea minimă obligatorie pentru cabinetele medicale de specialitate). Cabinetul de medicină generală era dotat cu pat de consultații, birouri, scaune, dulapuri pentru păstrarea documentelor medicale, a aparatului de urgență, a medicației psihotrope care din motive de siguranță era închisă suplimentar într-un fișet metalic, echipament informatic, frigider, etuvă pentru sterilizarea instrumentarului medical; aparatură medicală – stetoscop, tensiometru, termometru, aparat de EKG, defibrilator, glucometru, pulsoximetru, cântar, taliometru. Cabinetul stomatologic era dotat cu unit stomatologic, aparatură și instrumentar specific activității, materiale sanitare, mobilier. În cadrul penitenciarului mai era amenajată o infirmerie cu 8 paturi și două camere de izolare pentru afecțiuni respiratorii.

Personalul medical își desfășura activitatea astfel încât era asigurată asistența medicală a persoanelor private de libertate pe tot cuprinsul zilei, 24 ore/24 fiind compus din: un medic cu specializarea medicină de familie, un medic primar medicină dentară, 6 asistenți de medicină generală, un asistent medical de igienă, și un asistent de farmacie. La data vizitei, din cei 2 medici angajați, doar medicul de medicină dentară era prezent, cel cu specializarea medicină de familie fiind în concediu medical din luna august, atribuțiile sale fiind preluate prin rotație de către medicii din penitenciarele limitrofe (Târgu Ocna, Galați, Bacău), aceștia venind 1 zi pe săptămână în cabinetul de medicină generală din cadrul Penitenciarului Focșani. **Având în vedere că, potrivit Statului de funcții, erau înregistrate 3 posturi vacante de medic și situația existentă la data vizitei la nivelul cabinetului de medicină generală, membrii echipei de vizită consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru angajarea a cel puțin un medic în cadrul acestui cabinet.**

Consultațiile medicale se acordau conform unui program zilnic, organizat pe secțiile de deținere și pe camere. Urgențele erau examinate cu prioritate, fiind prezentate imediat la cabinetul medical unde medicul și/ sau asistentul medical luau măsurile necesare în limita competenței. Cele care depășeau competența personalului medical de serviciu erau prezentate la Unitatea de Primiri Urgențe din cadrul Spitalului Județean Focșani, cu înștiințarea conducerii penitenciarului privind situația apărută. În funcție de patologia specifică, deținuții care necesitau internare pentru investigații și tratament de specialitate recomandate de către medic, erau trimiși la spitale penitenciar din rețeaua ANP (Penitenciarul-Spital Târgu Ocna, Rahova, Jilava), sau din rețeaua Ministerului Sănătății.

Activitatea medicală pe anul 2024 era consemnată în fișele medicale și în registrele de consultații. Până la data vizitei au fost 15040 de consultații înregistrate. În registrul de evidență a bolilor cronice se aflau înregistrați 122 de persoane private de libertate cu diverse afecțiuni: 63 boli psihice, 39 boli cardio vasculare, 31 afecțiuni digestive, 29 boli de nutriție și metabolism, 6 epilepsii, 3 bronhopneumopatii cronice obstructive, 3 afecțiuni reumatice, 1 afecțiune tumorală, pacienții având una sau mai multe din afecțiunile enumerate. **În registrul de consultații medicale persoane nou depuse existau multiple situații în care nu erau semnate de către persoanele private de libertate la depunere sau la ieșirea din carantină. Membrii echipei de vizitare consideră necesară semnarea în registre de către persoanele private de libertate, de fiecare dată.** În registrul de internări, pe parcursul anului 2024 până la data vizitei, erau consemnate 13 internări la infirmerie, 79 internări în spitalele penitenciar și 3 în spitalele din rețeaua Ministerului Sănătății. În registrul de evidență transferuri persoane private de libertate erau consemnate 1535 de consultații. În registrul de consultații stomatologice erau consemnate 426 cazuri. În registrul condică de evidență transferuri erau consemnate 936 de consultații. **În registrul de refuz de hrană** erau consemnate 33 de situații în care persoanele private de libertate au apelat la această formă de protest, fiind menționate data intrării și data și ora ieșirii, încunoștințarea persoanei respective despre posibilele consecințe ale refuzului, **investigațiile efectuate pentru monitorizarea stării de sănătate (tensiune, greutate corporală, glicemie), fără a fi precizate valorile acestora.** Au existat cazuri în care același deținut s-a aflat de mai multe ori în refuz de hrană. Membrii echipei de vizitare consideră necesară **consemnarea evoluției stării de sănătate, prin precizarea valorilor investigațiilor efectuate.** Cazurile erau numerotate, însă acest „registru” era confecționat din file adăugate într-un dosar, neîntrunind elementele specifice unui registru respectiv numerotat, șnuruț sigilat. **Membrii echipei de vizitare consideră necesar să se ia măsuri pentru folosirea doar a registrelor ce respectă elementele de siguranță specifice.** Mărcile traumatice erau consemnate în registrul de auto/ heteroagresiuni. Până la data vizitei erau consemnate 65 consultații medicale. Deținuții erau prezentați la cabinetul medical, și dădeau o declarație referitor la ce s-a întâmplat. Dacă se constata că erau semne de agresiune se făcea notă la directorul unității, judecătorul de supraveghere a privării de libertate și se anunța Parchetul, iar în funcție de dorința pacientului se prezentau la serviciul de medicină legală (în anul 2024 fiind înregistrate 36 astfel de sesizări către Parchet).

Persoanele private de libertate beneficiau de medicamente compensate, în baza prescripției medicale eliberate de către medic, diferența dintre prețul medicamentelor și valoarea compensată în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate fiind plătită din fondurile ANP.

În anul 2024 s-a înregistrat un suicid prin spânzurare la o persoană privată de libertate în timp ce se afla la punctul de lucru din interiorul penitenciarului - în uscătoria spălătoriei, unde își desfășura activitatea, fiind descoperită de către un alt deținut care era repartizat să-și desfășoare activitatea la spălătoria unității. A fost anunțat agentul de serviciu pe sectorul respectiv, care a alertat personalul medical, acesta sosind imediat la fața locului și a început manevrele de resuscitare, solicitându-se serviciul de ambulanță 112 și informându-se Poliția Municipiului Focșani despre incident. Personalul de pe ambulanță care a sosit în unitate a preluat manevrele de resuscitare, ulterior declarându-se decesul. S-a informat conducerea unității și Administrația Națională a Penitenciarelor, s-a înștiințat judecătorul de supraveghere a privării de libertate, s-a sesizat unitatea de parchet competentă și s-a anunțat familia deținutului.

Conform documentelor prezentate, la data vizitei nu erau înregistrate la cabinetul medical, persoane private de libertate consumatoare de droguri sau aflate în tratament de substituție.

Aparatul de urgență era dotat corespunzător, fiind plasat într-un loc accesibil personalului medical (dulap închis cu cheie).

Referitor la acordarea asistenței sociale, la nivelul Sectorului Reintegrare Socială din cadrul Penitenciarului Focșani erau prevăzute 4 posturi de asistent social, 3 dintre acestea fiind ocupate. Cei 3 asistenți sociali angajați dețineau avize de exercitare a profesiei, erau înscriși în Registrul Național al Asistenților Sociali din România și dețineau treptele de competență corespunzătoare activității pe care o desfășurau. **S-a constatat că situația privind numărul de ofițeri-asistenți sociali angajați ai penitenciarului s-a îmbunătățit, în sensul că, la momentul vizitei din anul 2023 activitatea specifică asistenței sociale era efectuată de un singur asistent social.** Pregătirea și formarea profesională continuă a asistenților sociali se realiza prin parcurgerea materialelor/cursurilor informative de specialitate existente pe platformă electronică a Administrației Naționale a Penitenciarelor, destinată pregătirii și perfecționării profesionale continue a personalului angajat al ANP. Tematica anuală cuprindea materiale informative dedicate (și) domeniului asistenței sociale, precum și materiale informative referitoare la prevenirea torturii. Urmare a participării la cursurile obligatorii sau facultative, platforma electronică oferea credite și calificative. Asistenții sociali participau și la cursuri și webinarii on-line furnizate prin intermediul Colegiului Național al Asistenților Sociali din România sau parcurgeau materialele informative creditate, existente pe platforma on-line a colegiului.

Referitor la participarea specialiștilor Sectorului Reintegrare Socială, inclusiv a asistenților sociali, la cursuri de perfecționare profesională continuă, în format fizic – conducerea Penitenciarului Focșani a pus la dispoziția echipei de vizitare documente care atestau participarea specialiștilor Sectorului Reintegrare socială la cursuri de formare și perfecționare profesională, în format fizic, în perioada 2023-2024.

În ceea ce privește activitatea specifică asistenței sociale, potrivit informațiilor furnizate de conducerea Sectorului Reintegrare Socială și din documentele puse la dispoziția echipei de vizită, demersurile de specialitate erau inițiate după analizarea tuturor nevoilor persoanelor private de libertate, demers care se realiza la începutul fiecărui an și care stătea la baza elaborării ofertei de programe și activități. Pentru fiecare persoană privată de libertate se realiza o evaluarea multidisciplinară – educațională, socială și psihologică – în baza căreia erau formulate recomandări care corespundeau nevoilor identificate și care erau consemnate în planul individualizat.

Intervenția de specialitate se realiza prin intermediul activităților de grup și a celor individuale, pornind de la nevoile identificate. Toate intervențiile erau consemnate în documente interne și aplicația informatică de evidență, în cadrul căreia erau stocate informații, inclusiv cu privire la contactarea autorităților sau rudelor persoanelor private de libertate. Persoanele private de libertate intervievate au declarat că erau mulțumite de calitatea și cantitatea programelor, proiectelor și activităților educaționale, dar și de sprijinul pe care l-au primit din partea specialiștilor, inclusiv a asistenților sociali, privind soluționarea anumitor probleme.

Referitor la implicarea persoanelor private de libertate în activități sportive, prin asigurarea accesului deținuților la terenul de sport din curtea penitenciarului, precum și la sala de sport din interior – membrii echipei de vizitare au verificat planificările privind accesul persoanelor private de libertate la sala de sport și au concluzionat că era asigurat accesul cu o frecvență rezonabilă la activități sportive tuturor deținuților din penitenciar, sub rezerva limitărilor impuse de regimul de executare a pedepsei privative de libertate, starea de sănătate individuală și interesul personal pentru acest tip de activități. De asemenea, potrivit informațiilor furnizate de personalul penitenciarului, comparativ cu momentul vizitei anterioare (martie 2023), frecvența de utilizarea a terenului de sport a crescut considerabil, acesta fiind utilizat săptămânal. Aspectele privind îmbunătățirea accesului la activități sportive raportat la vizita anterioară au fost confirmate și de către persoanele private de libertate, în timpul interviurilor. **O deficiență majoră privind derularea programelor și activităților sportive a fost identificată în timpul vizitei, în sensul că Penitenciarul avea angajat un singur monitor sportiv. În situația absenței monitorului sportiv din diverse motive (concediu de odihnă, concediu medical etc.), activitățile sportive nu se puteau realiza. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare apreciază că existența unui singur monitor sportiv în unitatea penitenciară limitează dreptul persoanelor private de libertate de a participa la activități sportive, fiind necesar să se identifice soluții pentru suplimentarea statului de funcții al penitenciarului cu cel puțin un post de monitor sportiv, precum și efectuarea demersurilor necesare pentru ocuparea acestuia/acestora.**

Activitățile de școlarizare desfășurate în penitenciar se derulau cu 10 persoane înscrise în învățământ primar “A doua șansă; 26 persoane înscrise la învățământul gimnazial “A doua șansă”, și 12 persoane înscrise în învățământul secundar-superior anul IV “A doua șansă”.

Cu privire la respectarea dreptului la informare, în penitenciar exista un studio radio-tv cu circuit închis, bibliotecă cu aproximativ 6000 de volume, puncte de informare electronică (info-chioșcuri) – de unde putea fi accesată și baza de date care cuprindea titlurile volumelor disponibile la biblioteca penitenciarului. În toate camerele de deținere existau televizoare, iar programul de vizionare tv era de luni până vineri în intervalul orar 8³⁰-01⁰⁰ iar sâmbăta și duminica până la ora 2⁰⁰. În timpul interviurilor cu persoanele private de libertate nu s-au înregistrat plângeri cu privire la încălcarea drepturilor la informare.

Majoritatea persoanelor private de libertate custodiate în penitenciar erau de religie creștin-ortodoxă, dar existau și persoane care aparțineau altor culte religioase: musulman (3), romano-catolic(3), penticostal (5), creștin baptist (2), creștin după evanghelie (1) și adventist-reformist (1).

Activitățile moral-religioase erau desfășurate de un preot angajat al penitenciarului și se adresau tuturor persoanelor private de libertate din penitenciar, indiferent de religia declarată. Existau colaborări cu reprezentanți ai altor culte religioase, în afară de cel predominant în

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante - MNP

penitenciar (creștin-ortodox), la activitățile cărora, de asemenea, puteau participa toți deținuții, indiferent de religia declarată.

Din totalul deținuților custodiați la Penitenciarul Focșani, aproximativ 30% erau incluși în activități lucrative (121 persoane), iar dintre acestea 88 prestau munci în interiorul locului de deținere (curățenie, distribuire hrană pe secțiile de deținere, activități la Serviciul de reintegrare socială etc.), iar 33 persoane prestau munci remunerate în exteriorul penitenciarului la diferite societăți comerciale.

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

a) Conducerii Administrației Naționale a Penitenciarelor să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Gestionarea supraaglomerării din cadrul Penitenciarului Focșani, în condițiile în care la momentul vizitei supraaglomerarea era evidentă în majoritatea secțiilor de deținere (164% în Secția E4 și 156 % în Secția E5), astfel încât să fie evitate eventualele probleme grave, care ar putea fi generate în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării.

2. Ocuparea posturilor vacante de personal medical, educativ, psihosocial și din sectorul operativ, necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Focșani, precum și alocarea fondurilor bănești necesare, având în vedere că la data efectuării vizitei au fost identificate 41 de posturi vacante.

3. Asigurarea finanțării pentru continuarea îmbunătățirii condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale, prin continuarea acțiunilor de igienizare a camerelor de deținere și băilor, precum și efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare și verificarea eficienței substanțelor folosite.

4. Asigurarea finanțării necesare finalizării demersurilor pentru realizarea de intervenții la imobile de natura investițiilor, pentru obținerea unor noi locuri de cazare prin construirea sau schimbarea destinației unor imobile.

b) Conducerii Penitenciarului Focșani, județul Vrancea să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Îmbunătățirea condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu paturi și saltele noi, precum și cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale; prin asigurarea unui iluminat artificial corespunzător, în special în camerele în care iluminatul natural era insuficient, precum și prin asigurarea unei temperaturi optime petrecerii timpului în camerele de deținere.

2. Reabilitarea tuturor camerelor și grupurilor sanitare, astfel încât acestea să asigure condițiile de cazare corespunzătoare, conform normelor legale referitoare la condițiile de cazare a persoanelor private de libertate.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante - MNP

3. Asigurarea igienei în camerele de deținere și în grupurile sanitare, prin distribuirea corespunzătoare a articolelor necesare pentru curățenie și igienă individuală și colectivă, precum și prin consilierea persoanelor private de libertate cu privire la obligația conținută la art. 81, litera d) din Legea nr. 254/2013 care prevede că deținuții au obligația ”să respecte regulile de igienă individuală și colectivă în camera de deținere și în alte spații comune.”

4. Continuarea acțiunilor de dezinsecție, dezinfecție și deratizare a camerelor, periodic și ori de câte ori este nevoie, precum și luarea de măsuri suplimentare pentru eliminarea insectelor dăunătoare, cum ar fi: efectuarea dezinsecției la intervale mai scurte cu diferite substanțe autorizate, schimbarea saltelelor, înlocuirea obiectelor de mobilier infestate și verificarea eficienței substanțelor folosite.

5. Remedierea deficiențelor observate la frigiderul destinat păstrării probelor de mâncare (termometru defect, sau temperatură frigidă crescută și completarea la zi a graficului de temperatură), conform prevederilor legale.

6. Îmbunătățirea asistenței medicale prin folosirea doar a registrelor ce respectă elementele de siguranță specifice și completarea acestora în mod corespunzător (semnarea în registre de către persoanele private de libertate, consemnarea evoluției stării de sănătate, prin precizarea valorilor investigațiilor efectuate).

7. Identificarea unor soluții pentru suplimentarea statului de funcții al penitenciarului cu cel puțin un post de monitor sportiv, precum și efectuarea demersurilor necesare pentru ocuparea acestuia/acestora.